

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ СТУДЕНТА «ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ»

1. Метою викладання дисципліни є формування у студентів науково-світоглядних уявлень про навколишній світ, структуру, закономірності будови, функціонування, динаміки та еволюції геокомплексів, проблеми їх територіальної диференціації тощо.

2. Компетентності, якими повинні оволодіти здобувачі вищої освіти:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

загальні компетентності: здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

спеціальні (фахові, предметні) компетентності: застосування знань з регіоналізації природних територіальних комплексів для потреб просторового планування господарства та охорони природи.

3. Зміст навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. ВЧЕННЯ ПРО АНТРОПОГЕННИЙ ЛАНДШАФТ

Тема 1. Географічне районування як наука. Районування як система територіального поділу. Географічне районування і його сутність. Методологічні основи географічного районування. Зв'язок з іншими науками. Наукове і прикладне значення географічного районування.

Тема 2. Історія становлення і розвитку вчення про географічне районування. Передумови виникнення географічного районування. Етап емпіричного районування – роботи Длугоша, Б. Гаккета, Я. Головацького, В. М. Татіщева. Аналітичний етап районування – роботи В. Поля, А. І. Воєйкова. Етап синтетичного районування – роботи А. Ремана, Л. С. Берга, В. П. Семенова-Тянь-Шанського. Етап активного географічного районування великих регіонів – схеми районування С. Рудницького, Л. Берга, Б. Добриніна. Сучасний етап – схеми районування М. А. Солнцева, Ф. М. Мількова, М. І. Михайлова та ін. Географічне районування за кордоном – праці Е. Д. Гербертсона, Д. Ф. Анстеда, Є. Тейлора, А. Гетнера, Відаль-де-ля-Бланша, Л. Галлуа, З. Пассарге та ін.

Тема 3. Значення і роль категорії району в географії. Теорія районування. Районістика. Районологія. Районознавство. Регіоналістика. Загальне розуміння понять район і регіон. Районний і регіональний аналіз. Поняття району в різних наукових школах і парадигмах: хорологічна школа, французька школа географії людини, антропогеографія, вітчизняна школа, інтранаукові парадигми. Поняття району в широкому і вузькому розумінні. Територіальні рівні районів.

Тема 4. Об'єкт фізико-географічного районування. Континуальність і дискретність географічної оболонки, фактори її диференціації. Одиниці географічного районування як системи, їх структура. Межі географічних одиниць, їх види і особливості. Специфіка функціонування географічних одиниць. Особливості динаміки, розвитку, внутрішньорічних і багаторічних станів, повних і неповних змін одиниць географічного районування.

Тема 5. Принципи географічного районування. Генетичний принцип районування, його сутність і значимість. Принцип зональності. Вертикальна зональність у горах. Типи структур вертикальної зональності та чинники їх визначають. Принцип азональності. Його значення в диференціації ПТК регіональної розмірності. Принцип секторності (довготний). Вплив площі, конфігурації материків, особливостей циркуляції атмосфери, географічного положення материків. Ряди зональності. Зонально-азональний принцип, його сутність. Принцип комплексності, його сутність та переваги.

Тема 6. Система таксономічних одиниць. Класифікація комплексів в залежності від принципу районування. Однорядні і дворядні системи. Одиниці вищого рівня диференціації. Головні діагностичні ознаки фізико-географічної країни, області, провінції, району.

Індивідуальність фізико-географічних одиниць і можливість їх типології. Особливості фізико-географічного районування гірських країн. Таксономічні одиниці та особливості економіко-географічного районування.

Тема 7. Матеріали для проведення районування. Текстові характеристики та їх структура. Карти районування, їх легенда. Прийоми аналізу карт районування: графічні, графоаналітичні, математичного аналізу, математичної статистики, теорії інформації. Загальні вимоги до організації робіт по районуванню. Районування комплексів локального рівня. Районування комплексів регіонального рівня. Районування комплексів планетарного рівня.

Тема 8. Методика географічного районування. Районування «зверху» і «знизу». Методи накладення галузевих карт, провідного чинника, поєданого аналізу компонентів. Ландшафтний метод районування. Використання при географічному районуванні картографічних, аерокосмічних, палеогеографічних, геофізичних, геохімічних, математичних методів. Співвідношення польових і камеральних методів. Моделювання. Геоінформаційні системи.

Практичні

- Тема 1. Географічне районування як наука
- Тема 2. Типи географічного районування
- Тема 3. Історія становлення і розвитку вчення про географічне районування
- Тема 4. Значення і роль категорії району в географії
- Тема 5. Проблема вибору при районуванні територіальних носіїв інформації
- Тема 6. Співвідношення об'єктивності і суб'єктивності районів та їх меж
- Тема 7. Об'єкт фізико-географічного районування
- Тема 8. Фактори географічної диференціації
- Тема 9. Географічні межі.
- Тема 10. Принципи географічного районування
- Тема 11. Система таксономічних одиниць
- Тема 12. Загальні матеріали для проведення районування
- Тема 13. Карти районування.
- Тема 14. Текстові характеристики районування
- Тема 15. Організація робіт по районуванню
- Тема 16. Методи географічного районування
- Тема 17. Основні напрями вдосконалення теорії та методики географічного районування

4. Обсяг вивчення навчальної дисципліни: 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, у тому числі 50 аудиторних годин (16 лекційних, 34 практичних годин), 100 годин самостійної та індивідуальної роботи.

5. Форма підсумкового контролю: залік.

6. Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання цієї навчальної дисципліни: Чернюк Г.В. – кандидат географічних наук, доцент; Придеткевич С. С. – кандидат географічних наук.

7. Перелік основної літератури:

Базова

5. Михайлов Н.И. Физико-географическое районирование / Н. И. Михайлов – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1985 – 184 с.

6. Федина А.Е. Физико-географическое районирование / А. Е. Федина – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1973 – 196 с.

7. Евдокимов С.П. Географическое районирование: Избранные лекции / С.П. Евдокимов. – Саранск : Изд-во Мордов. ун-та, 2001. – 32 с.

8. Еловичева. Я.К. Проблемы физической географии : пособие для студентов геогр. фак. /

Я.К. Еловичева. – Минск : БГУ, 2011. – 271 с.

Додаткова

5. Гвоздецкий Н.А. Основные проблемы физической географии: Учеб. пособие / Н.А. Гвоздецкий. – М. : Высш. школа, 1979. – 222 с.

6. Гвоздецкий Н.А. Физико-географическое районирование СССР. Характеристика региональных единиц. / Н.А. Гвоздецкий. – М. : Изд-во Московского ун-та, 1968. – 577 с.

7. Шувалов В.Е. Курс лекций. Теория районирования / В.Е. Шувалов, 2004 – 27 с.

8. Юренков Г.И. Основные проблемы физической географии и ландшафтоведения / Г.И. Юренков. – М. : Высш. школа, 1982. – 216 с.

Інформаційні ресурси

http://www.nbuv.gov.ua	Бібліотека ім. В.І.Вернадського
http://geoknigi.com/book.php	BookFinder. Найбільша електронна бібліотека рунету.
http://www.twirpx.com/signup/submit/	Спеціалізована електронна бібліотека
http://geoknigi.com/book.php	Пізнавальний сайт географія
http://www.alleng.ru/edu/geogr.htm	Освітні ресурси Інтернету — Географія.